

“Pasauls ainas” veidošanas process kā iedomātā tuvināšana reālītai un tā lietošana reliģijas uztveres kontekstā

Dr. phys. Aigars Atvars

07.02.2019.

**LU 77. konference, Teoloģijas un reliģijpētniecības
sekcija, “Reliģija: reālais un iedomātais”**

Tēzes

1. Ikviena teorija ir **“modelis par pasauli”**, tādēļ tā ir tuvāka “iedomātajam” nevis reālajam. Uzlabots “modelis par pasauli” tuvinās “reālajam”. Diskusijā par reliģijas mācības tuvību “iedomātajam vai reālajam” uzvar “iedomātība”, un **tas nav pārmetums**, jo “modeļi”/teorijas ir “iedomas” par īstenību.
2. Ja reliģijas mācība ir “modelis par īstenību”, tad arī reliģijas problēmjaucājumi ir **jārisina kā tehniski, loģiski uzdevumi**, kuriem var pielietot, piemēram, izgudrošanas uzdevumu risināšanas metodes.

Saturs

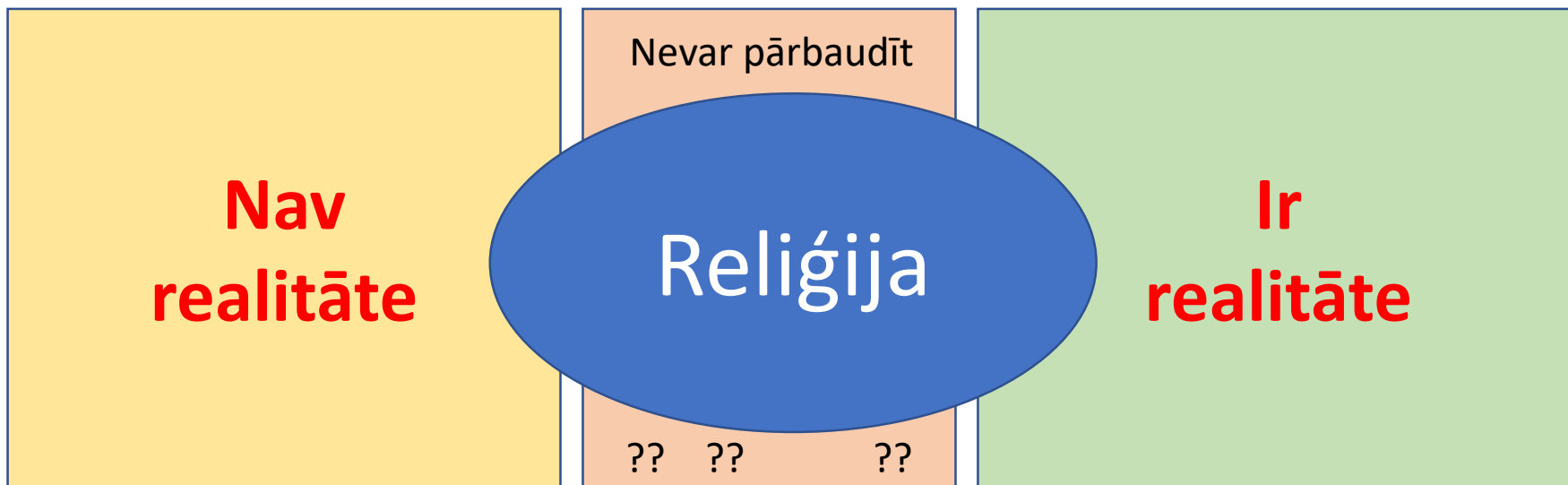
1. Tēmas aktualitāte
2. Cilvēka uztveres modelis
3. Reliģijas problēmjaudājumi

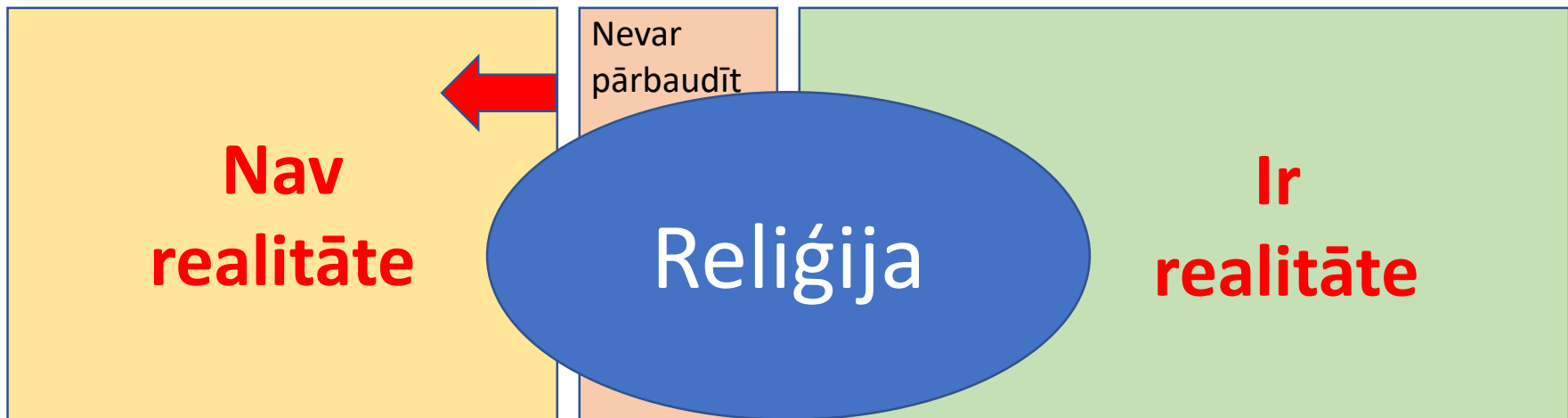
Tēmas aktualitāte

Konferences tēma "**Relīģija: reālais un iedomātais**".

Relīģija – atbilst realitātei (relīģija ir «reāla») (?)

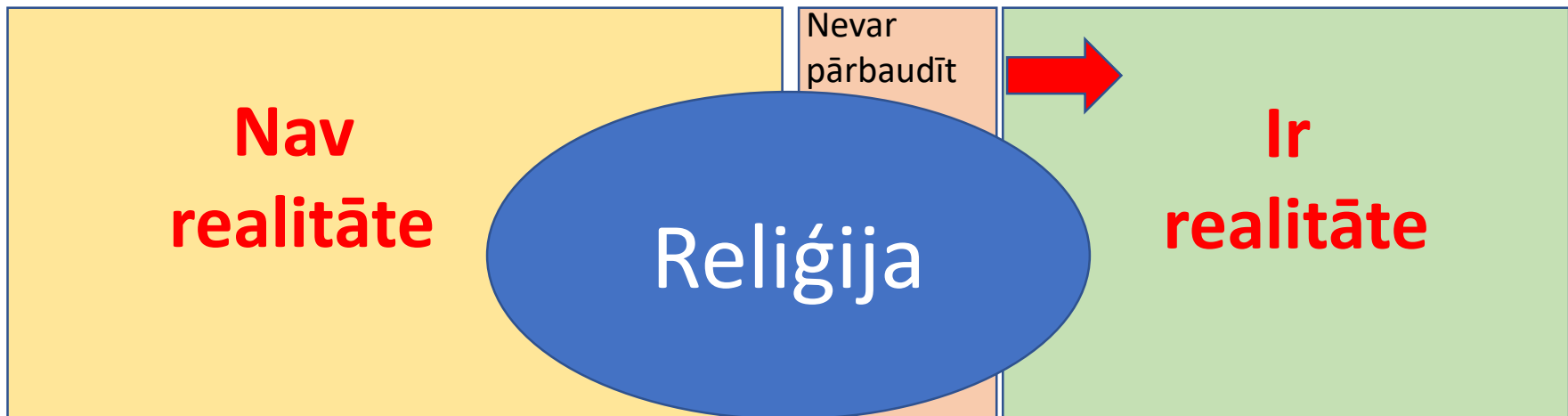
Relīģija – neatbilst realitātei (relīģija ir «iedomāta») (?)

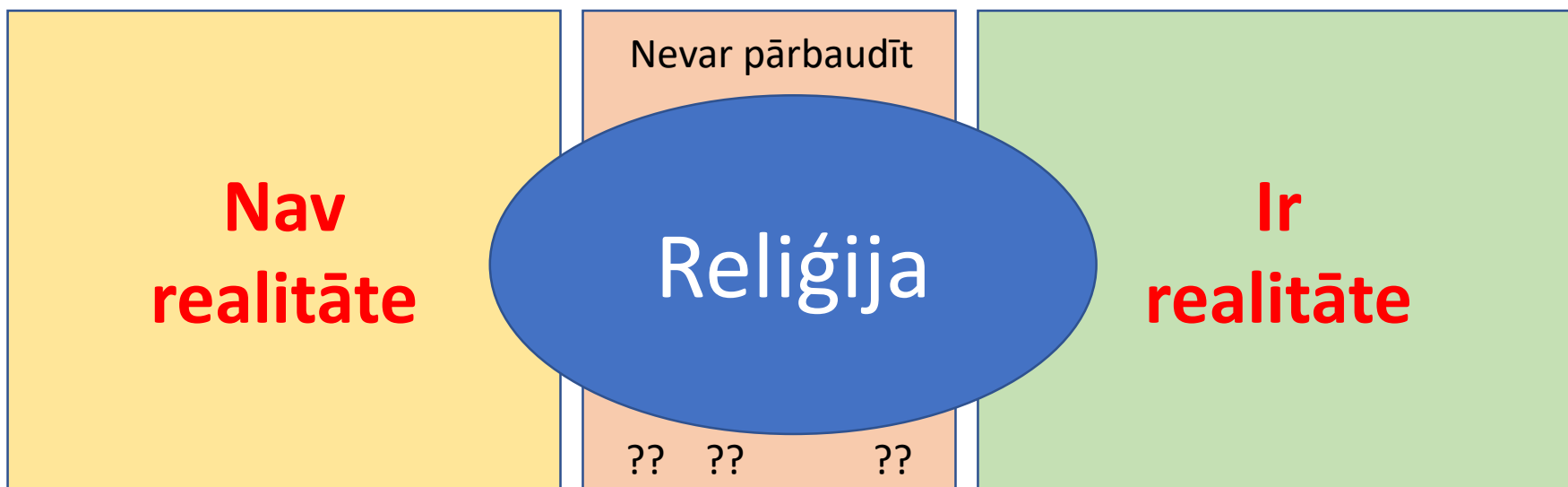
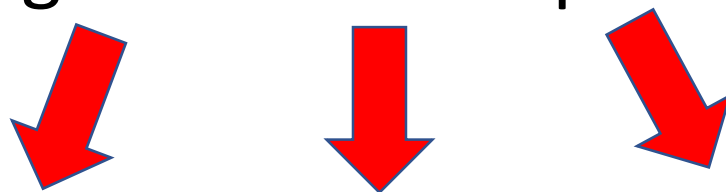
Pieeja A (ticīgā cilvēka pieeja) – Reliģijā ir daudz īstenības (realitātes)

Pieeja B (neticīgā cilvēka pieeja) – Reliģijā ir maz īstenības (realitātes)

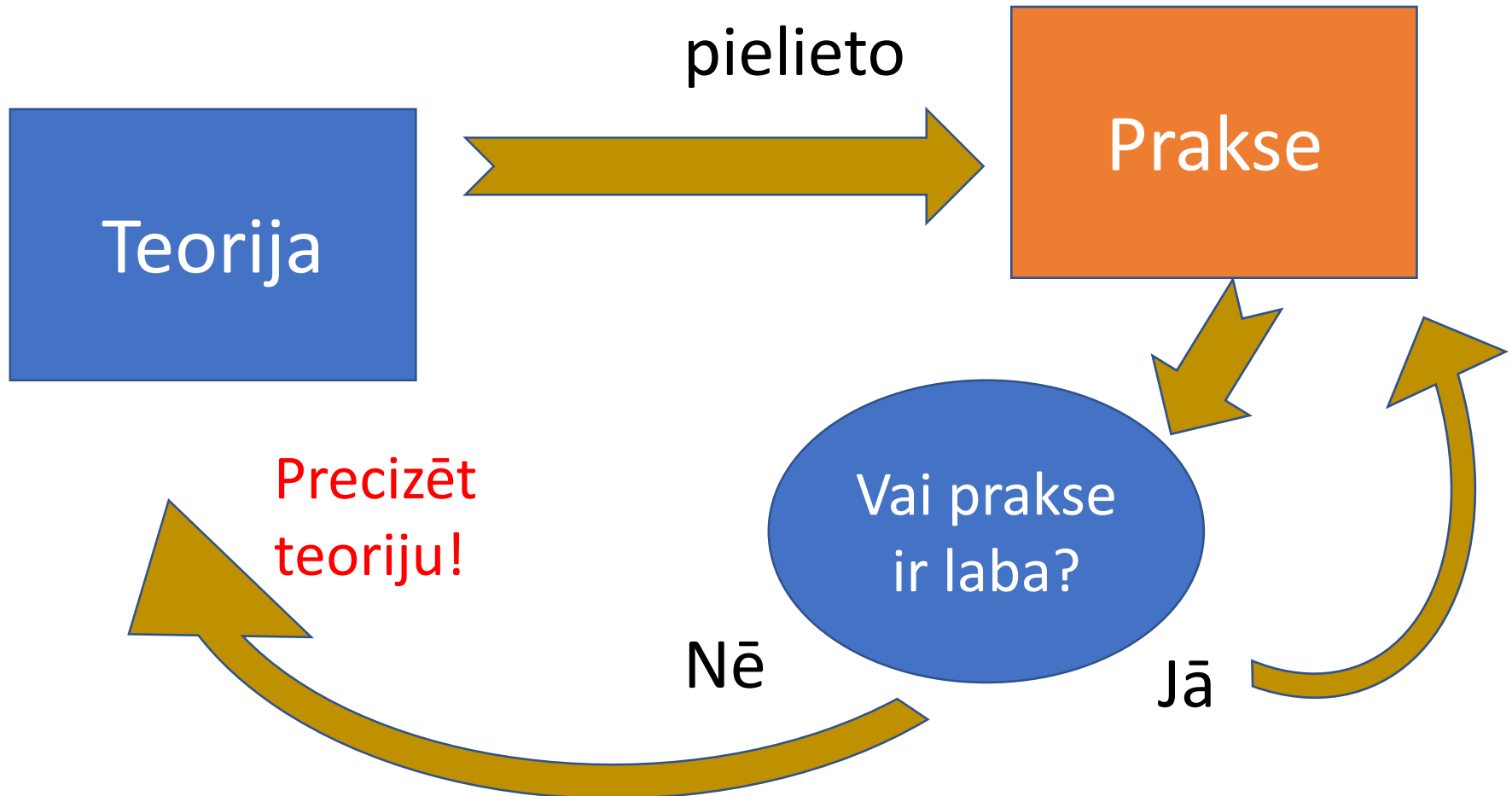

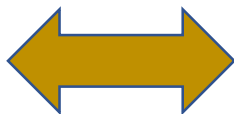
Realitātes un iedomātā problēmjaūtājumi teisma/ateimsa diskusijā

Eņģeļi
Augšāmcelšanās “pēc nāves”

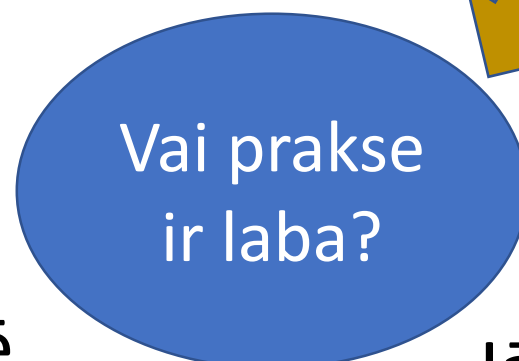

Teorijas izstrādes process

pielieto

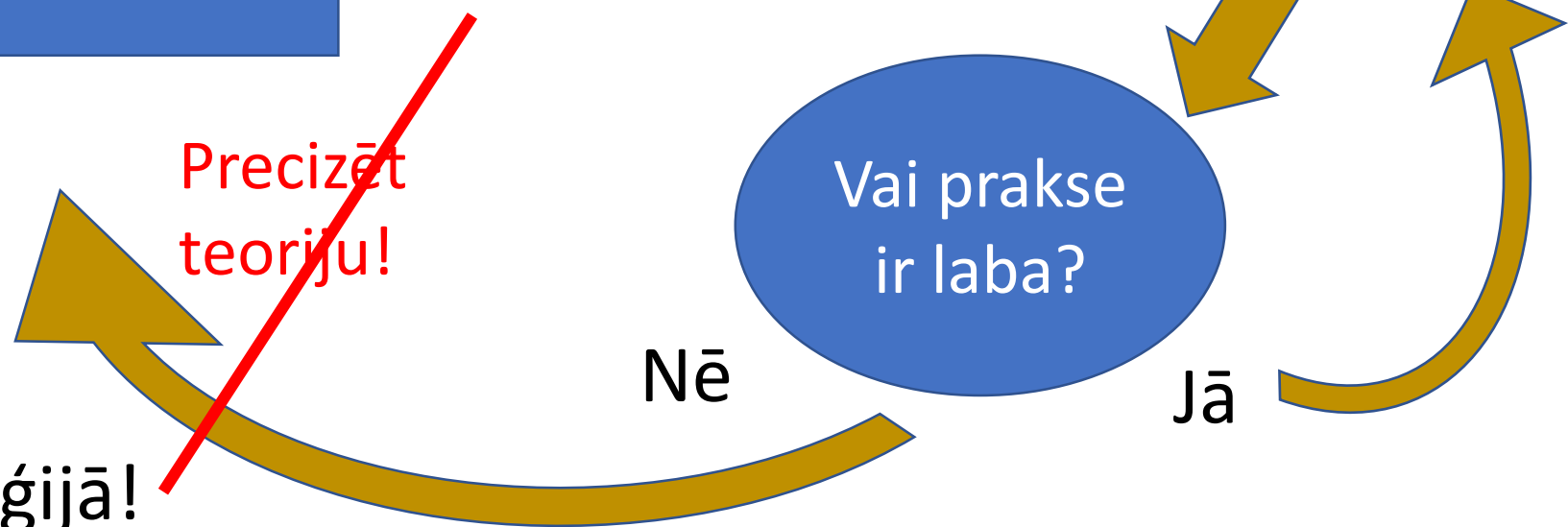

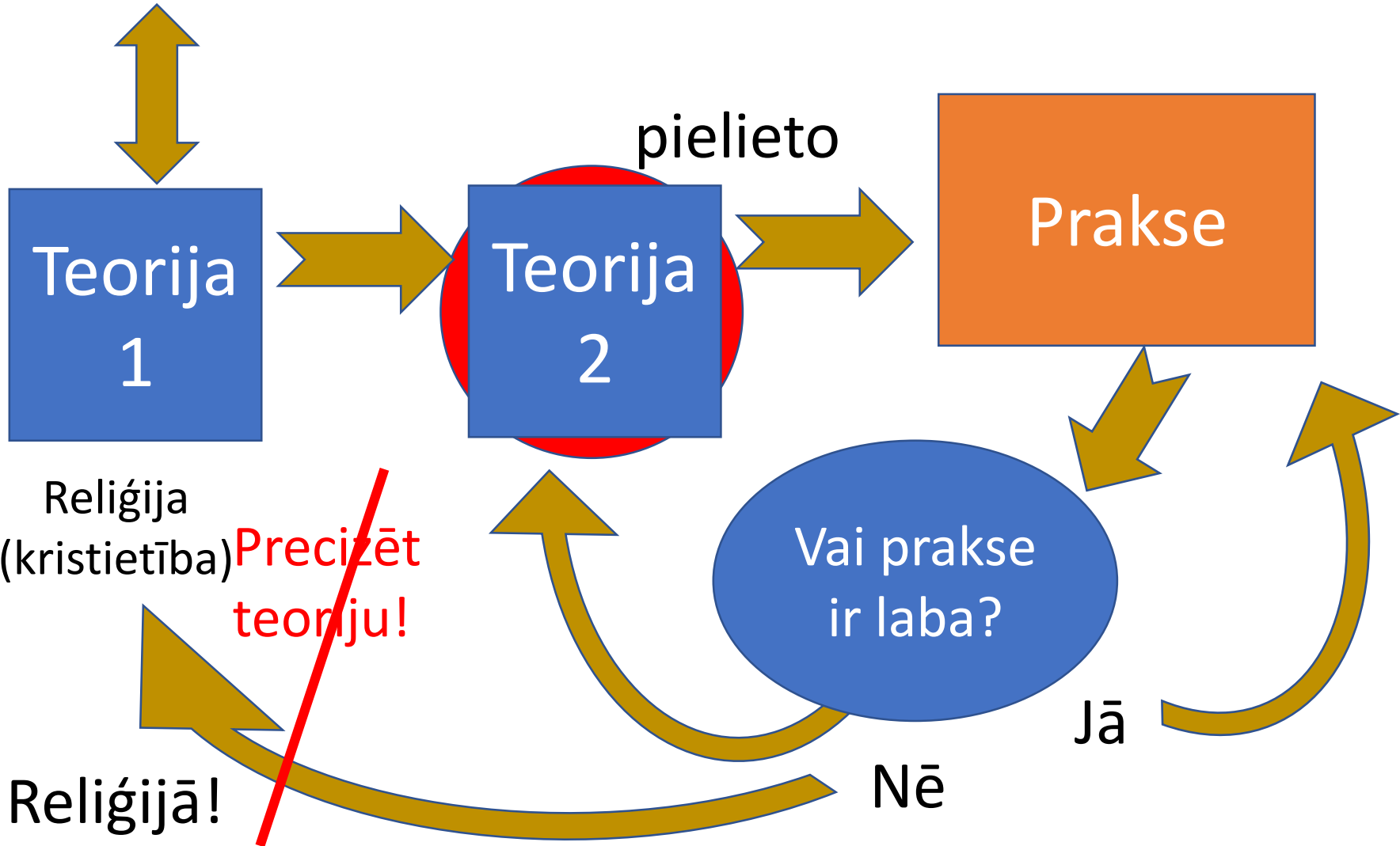
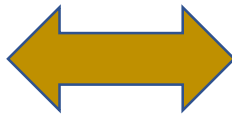
Precizēt teoriju!

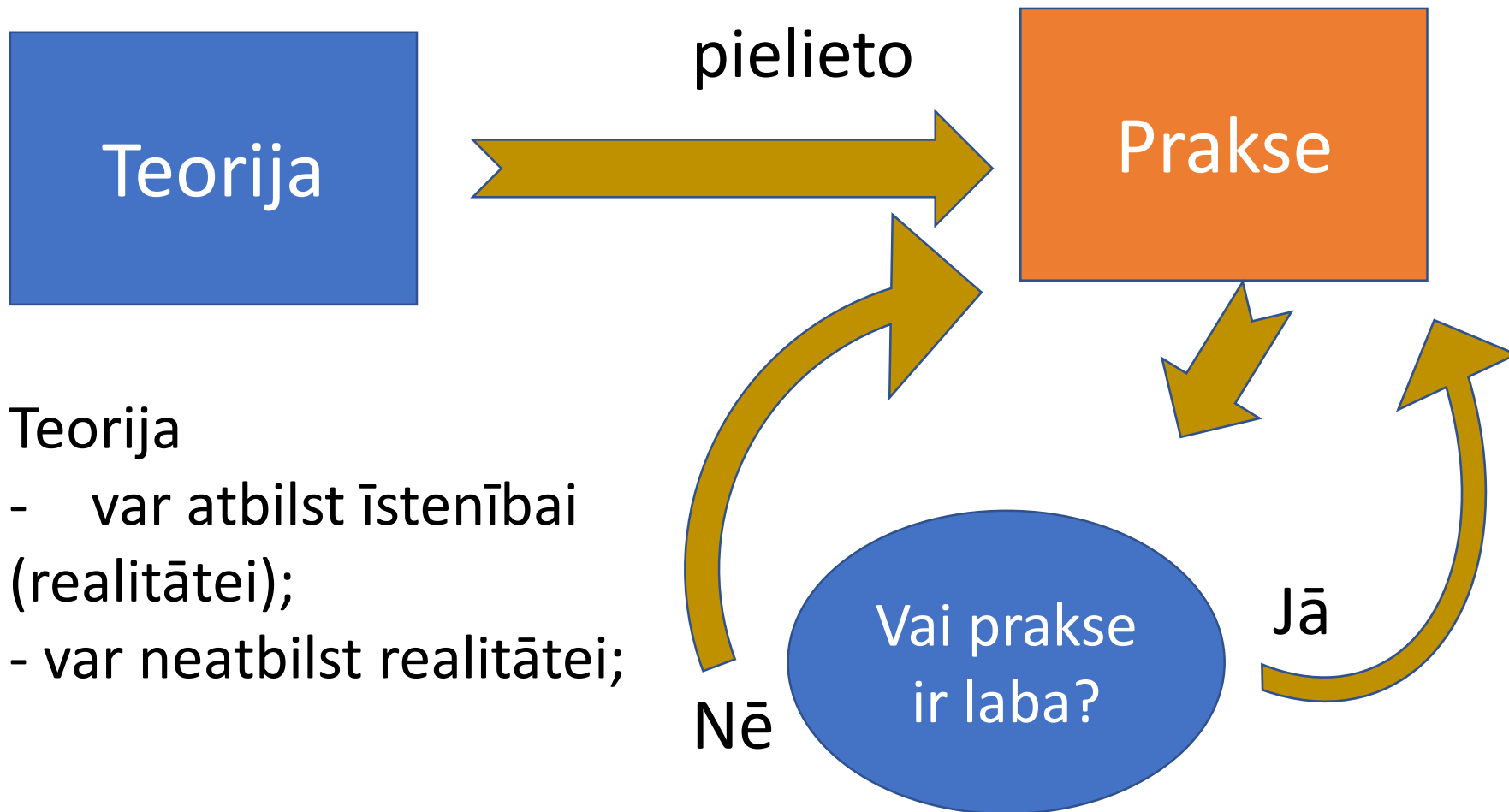
Nē

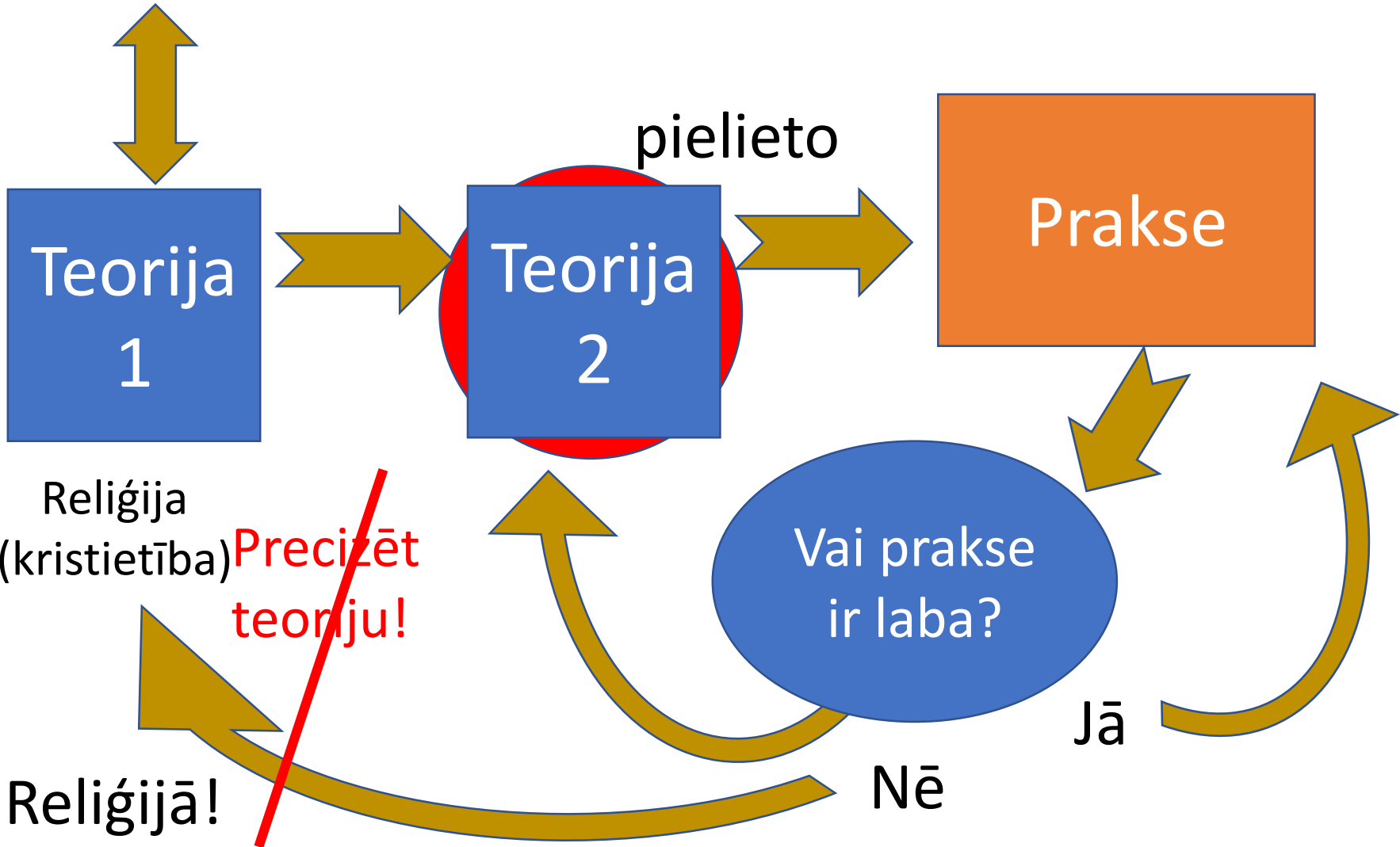
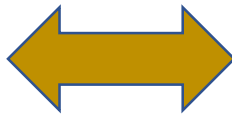
Jā

Reliģijā!

pielieto

Teorija
1

Teorija
2

Prakse

Vai prakse
ir laba?

Jā

Nē

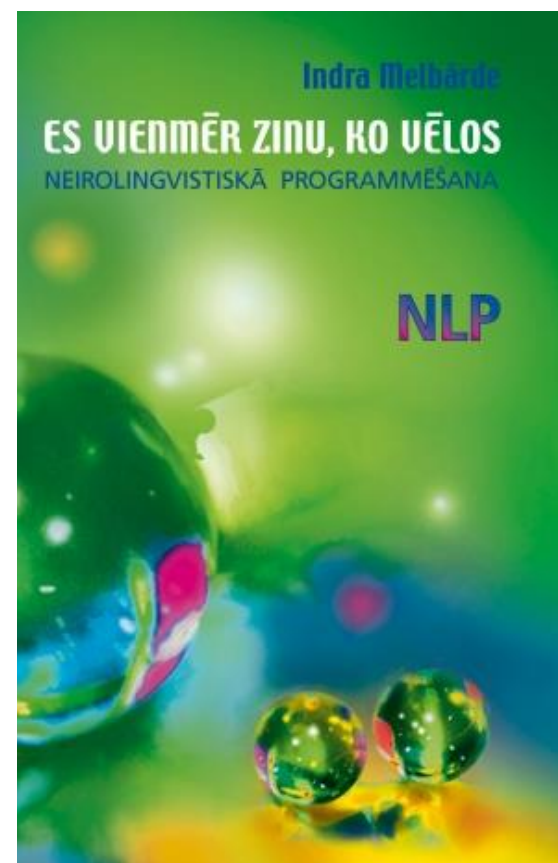
Reliģija
(kristietība) **Precizēt
teoriju!**

Reliģijā!

Cilvēka domāšanas modelis

Neirolingvistiskā programmēšana

”Karte nav teritorija”

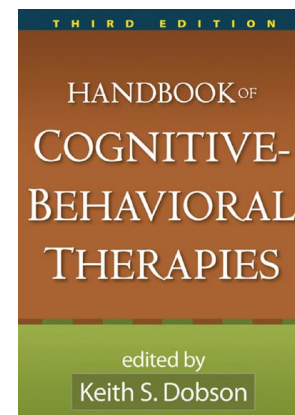
“Karte” kā software (programma), atbilstoši kurai cilvēks dzīvo.
Programmēt – pārveidot karti, lai mainītu uztveri un tam sekojošu rīcību

Kognitīvā psiholoģija/Kognitīvi bihevioreālā terapija

1. Kognitīvā aktivitāte ietekmē uzvedību.
2. Kognitīvajai aktivitātei var izsekot un to var mainīt.
3. Vēlamā uzvedības izmaiņa var tik iegūta caur kognitīvo izmaiņu.

At their core, CBTs share three fundamental propositions:

1. Cognitive activity affects behavior.
2. Cognitive activity may be monitored and altered.
3. Desired behavior change may be effected through cognitive change.

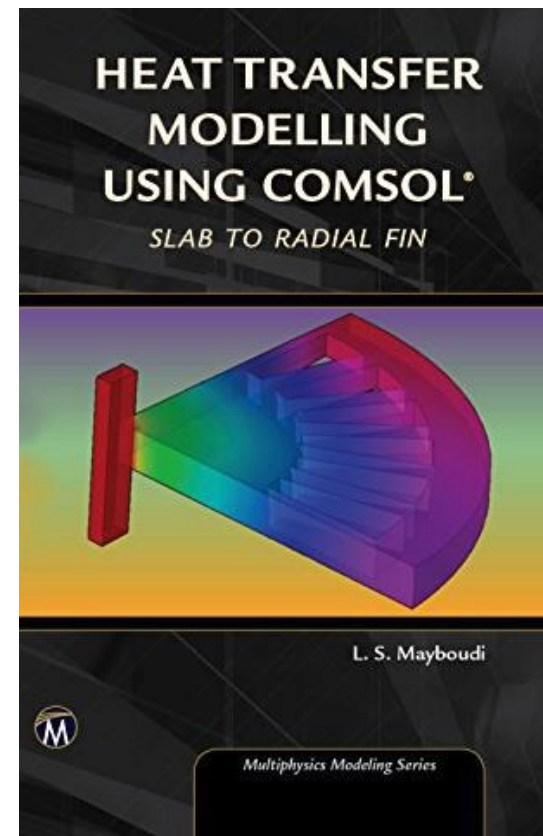
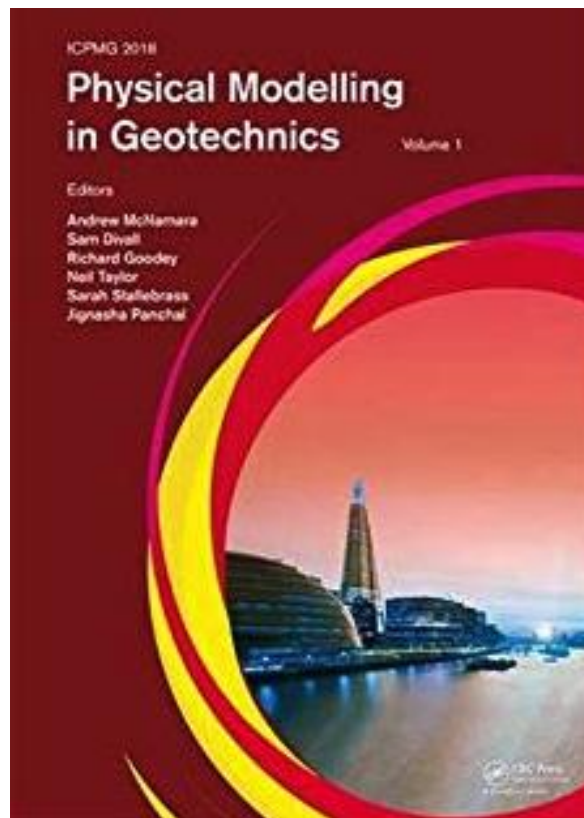
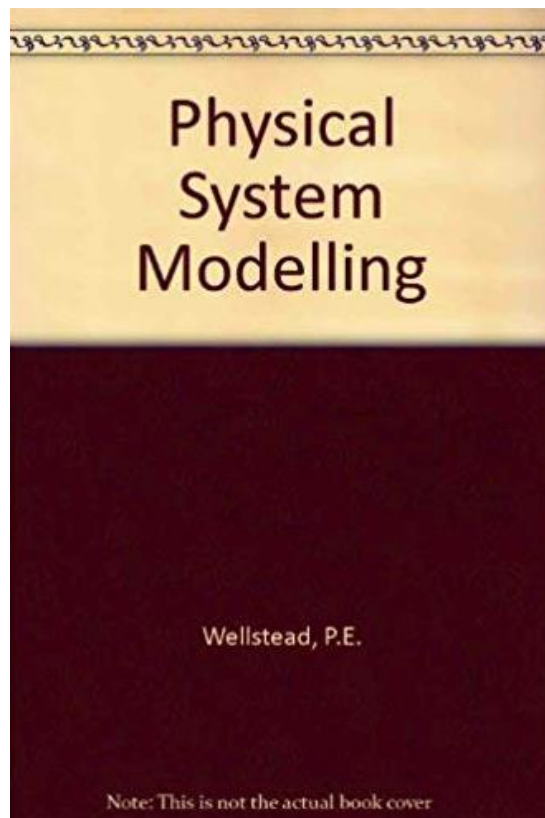

Dobson, K.S., Dozois, D.J.A. Historical and Philosophical Bases of the Cognitive-Behavioral Therapies. lpp. 3-38, no ed. Dobson, K.S., Handbook of Cognitive-Behavioral Therapies, 3rd edition, The Guilford Press, 2010

Zinātniskā pasaules aina

Modeļu veidošana fizikā

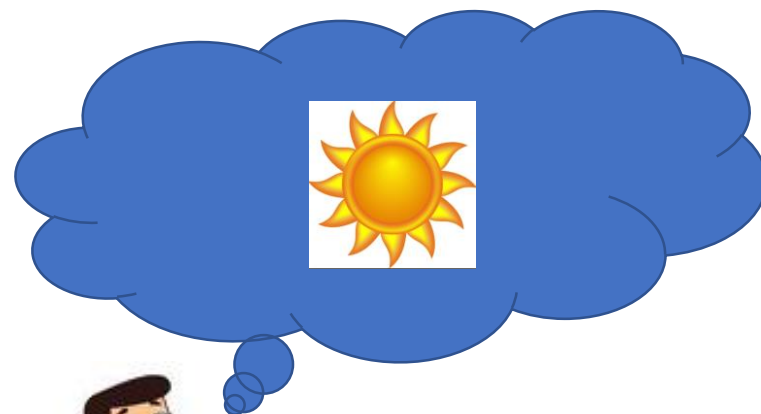
Cilvēka domāšanas modelis

1. Cilvēks veido [savu] “pasaules ainu”;
2. Cilvēks [loģiski] rīkojas, atbilstoši šai “pasaules ainai”.
3. Cilvēks mainīs rīcību, ja mainīsies viņa “pasaules aina”.

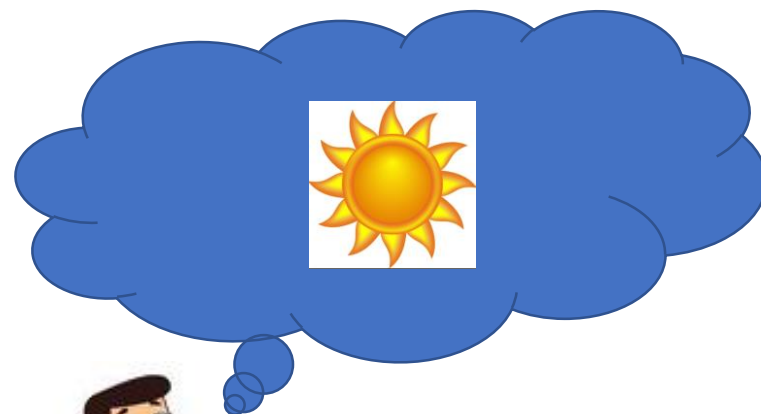
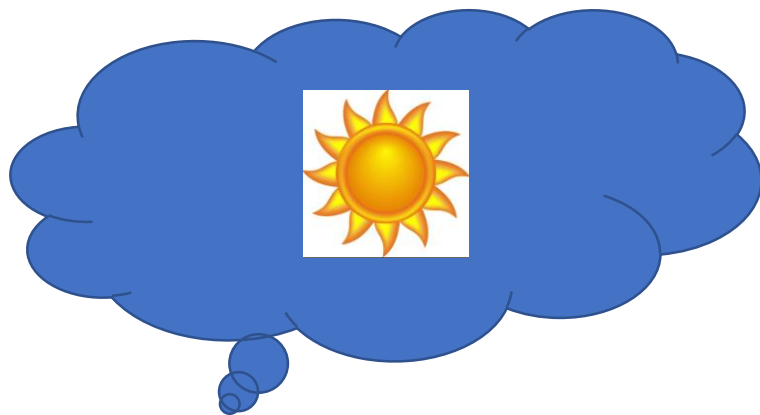
Papildus:

4. Cilvēks izjūt “sirdsāpes”, ja ir problēmas viņa “pasaules ainā”, piemēram, tajā ir pretrunas. Sirdsāpes ir idektifikators problēmai “pasaules ainā”. Šī problēma ir jārisina.
5. “Pasaules ainas” problēmas var risināt kā konkrētu tehnisku uzdevumu. “Pasaules ainas” problēmas var attēlot shematiski.

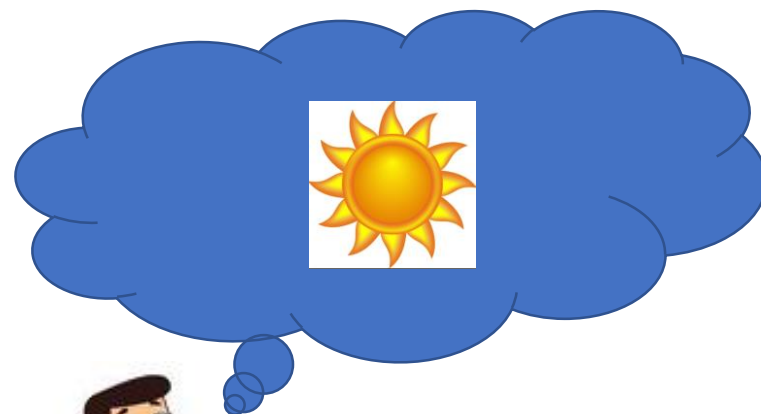
Piemērs 1A

Piemērs 1B

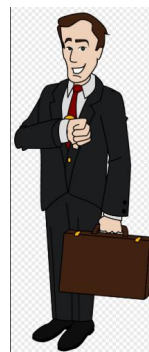
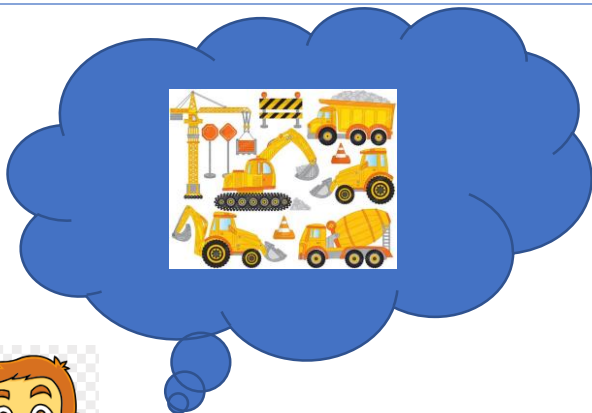
Piemērs 1C

Piemērs 2

Piemērs 3

Piemērs 4

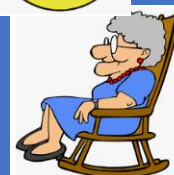
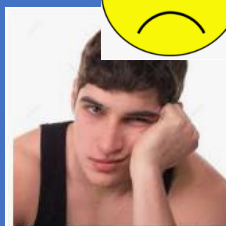

“Buridan's ass”

Piemērs 5

Piemērs 6

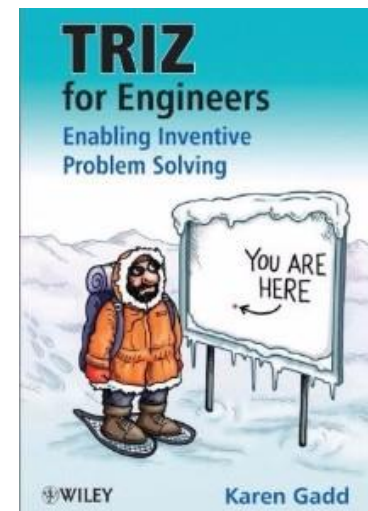
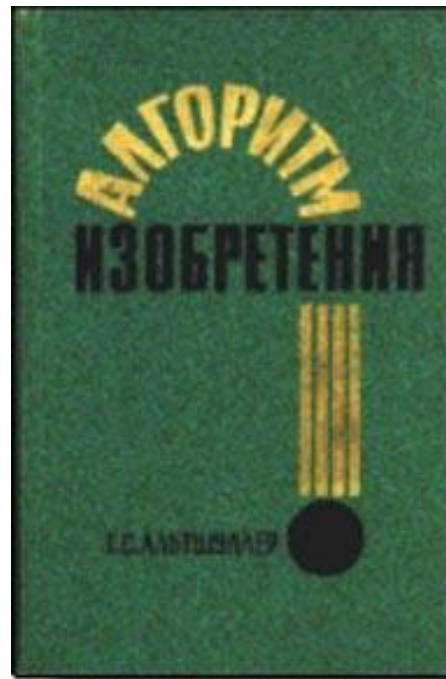
Izgudrojumu risināšanas teorija TRIZ

TRIZ

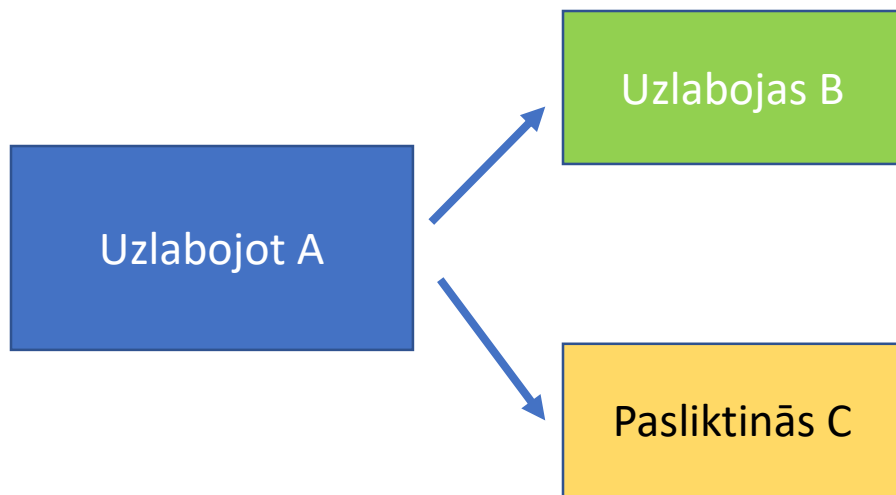
- Теория решения изобретательских задач (ТРИЗ)
- Padomi izgudrošanas uzdevumu risināšanai

G. Altšullers
(1926-1998)

Pretruna un to risināšana

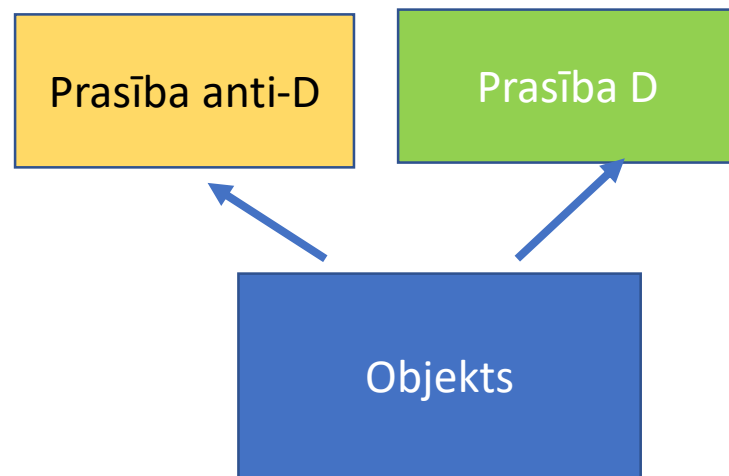
Tehniskā pretruna

40 tehnisko pretrunu risināšanas metodes

- Sadalīt daļās
- Izdarīt vispirms
- Izdarīt ātri
- Lieto kopijas u.c.

39 parametri, starp kuriem notiek pretrunas.

Risinājumu atrašanas matrica

Fizikālā pretura

Fizikālās pretrunas risināšanas padomi:

- Atdalīt telpā
- Atdalīt laikā
- Sadalīt starp sistēmu un virs-sistēmu
- Lietot fāzu pārejas
- u.c.

Tehnisko pretrunu risināšanas matricas paraugs

	Worsening Feature Improving Feature 	Volume of moving object	Speed	Force (Intensity)	Stress or pressure	Shape	Reliability	Object-generated harmful factors	Ease of operation	Ease of repair	Device complexity	Difficulty of detecting and measuring
		7	9	10	11	12	27	31	33	34	36	37
9	Speed	7, 29, 34	+	13, 28, 15, 19	6, 18, 38, 40	35, 15, 18, 34	11, 35, 27, 28	2, 24, 35, 21	32, 28, 13, 12	34, 2, 28, 27	10, 28, 4, 34	3, 34, 27, 16
10	Force (Intensity)	15, 9, 12, 37	13, 28, 15, 12	+	18, 21, 11	10, 35, 40, 34	3, 35, 13, 21	13, 3, 36, 24	1, 28, 3, 25	15, 1, 11	26, 35, 10, 18	36, 37, 10, 19
11	Stress or pressure	6, 35, 10	6, 35, 36	36, 35, 21	+	35, 4, 15, 10	10, 13, 19, 35	2, 33, 27, 18	11	2	19, 1, 35	2, 36, 37
12	Shape	14, 4, 15, 22	35, 15, 34, 18	35, 10, 37, 40	34, 15, 10, 14	+	10, 40, 16	35, 1	32, 15, 26	2, 13, 1	16, 29, 1, 28	15, 13, 39
15	Duration of action of moving object	10, 2, 19, 30	3, 35, 5	19, 2, 16	19, 3, 27	14, 26, 28, 25	11, 2, 13	21, 39, 16, 22	12, 27	29, 10, 27	10, 4, 29, 15	19, 29, 39, 35
33	Ease of operation	1, 16, 35, 15	18, 13, 34	28, 13, 35	2, 32, 12	15, 34, 29, 28	17, 27, 3, 40		+	12, 26, 1, 32	32, 26, 12, 17	

Dialektika

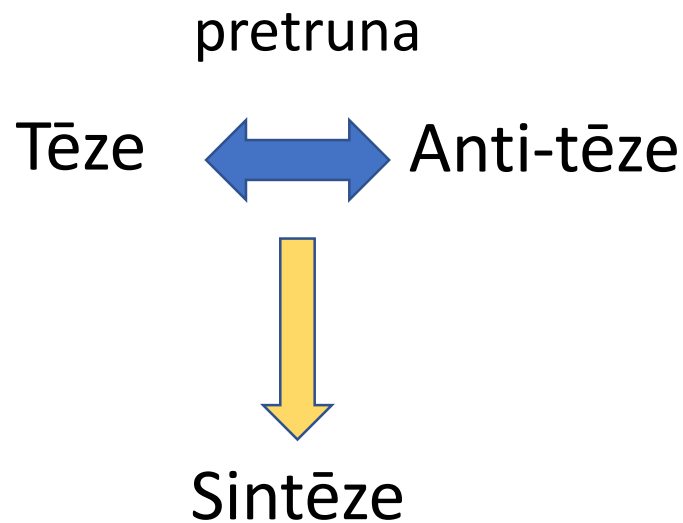
Diskusija starp pretējiem viedokļiem, meklē kopēju risinājumu.

Filozofijā:

- Sokrāts, Aristotelis
- Hēgelis, K.Markss

Teoloģijā:

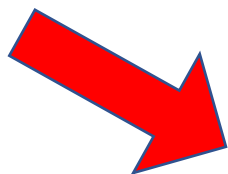
- Karls Barts (1886–1968)
- Emils Brunners (1899–1966)

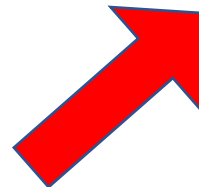
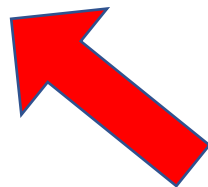
Reliģijas prakses problēmjaudājumi

Kristietis un neticīgā sabiedrība

???

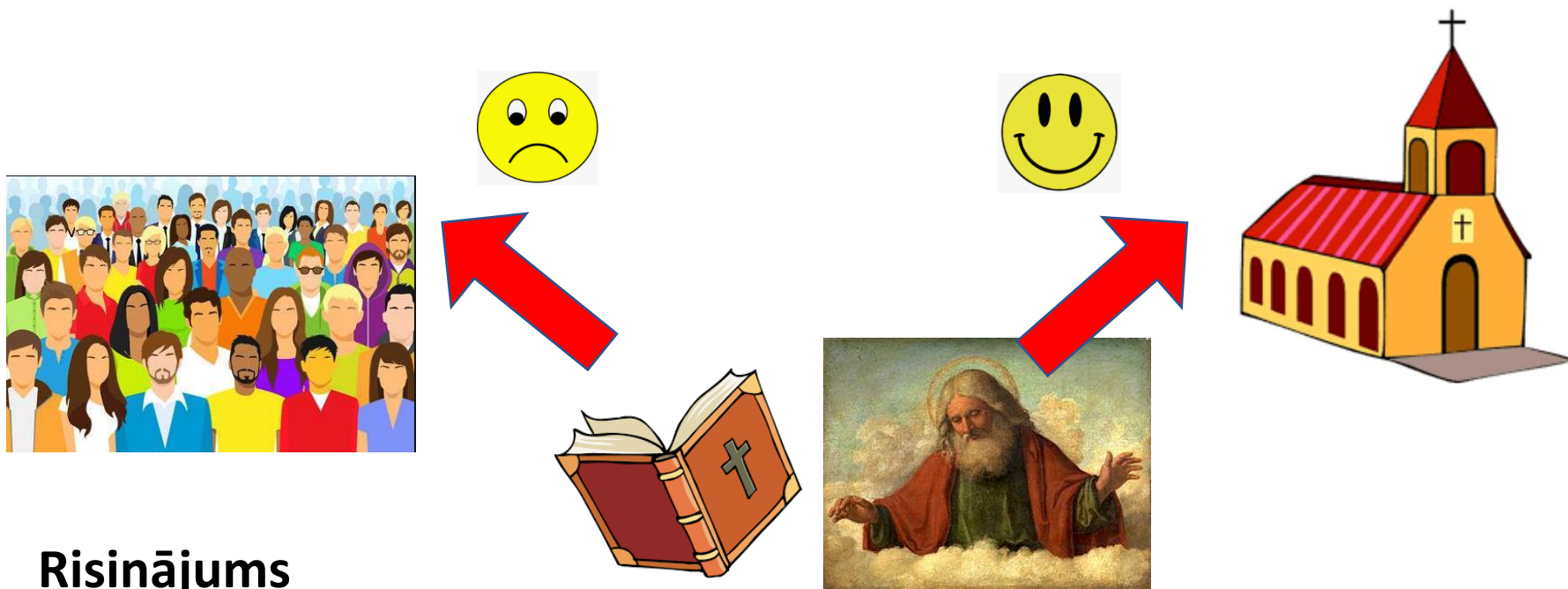
Kristietis un neticīgā sabiedrība

Pretruna

Kristietis un neticīgā sabiedrība

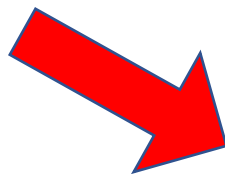
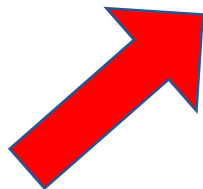
Risinājums

Risinājums – izdalīt “telpā” – dažās jomās būt vienotam ar baznīcu un citās ar ne-baznīcu;

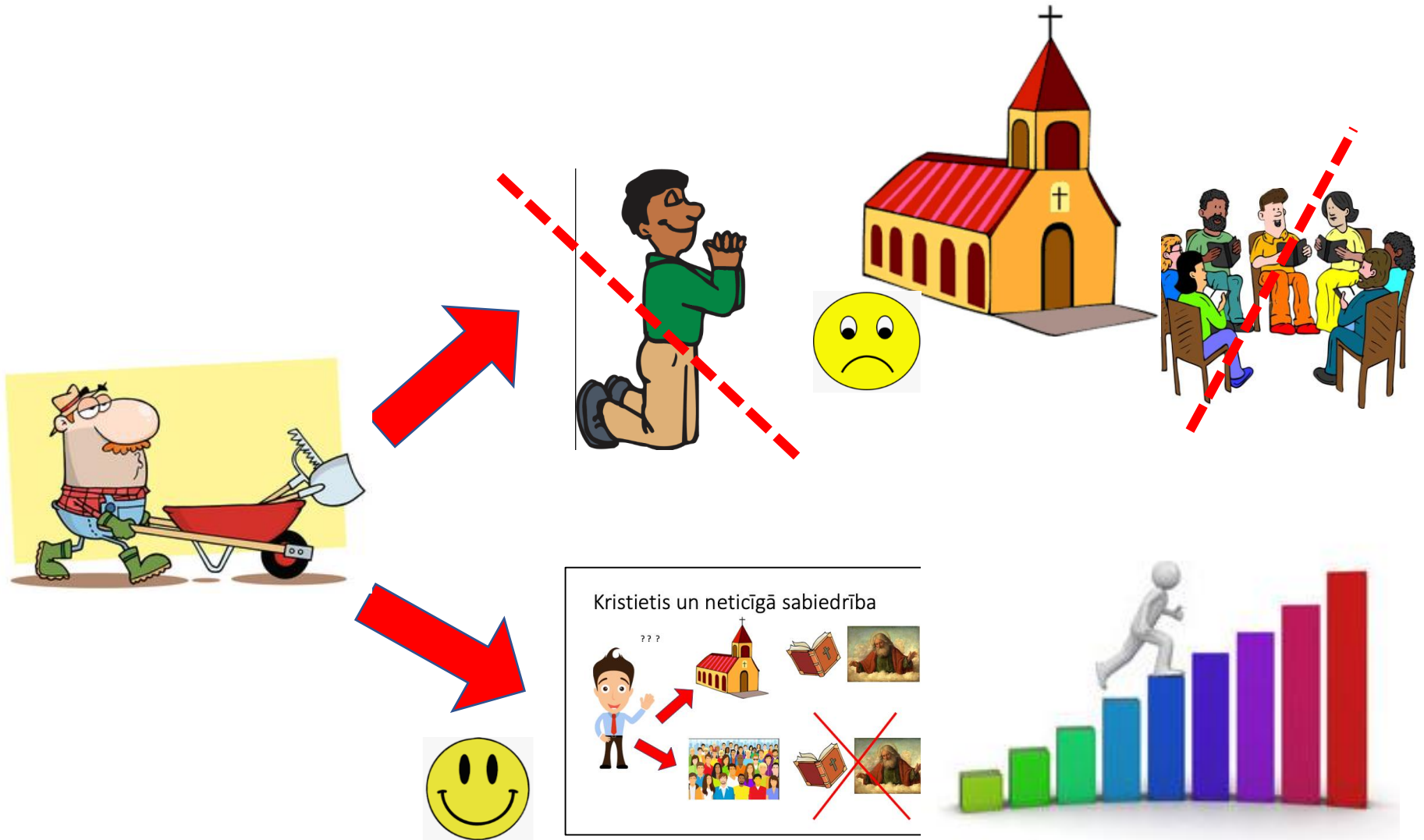
Risinājums - ar baznīcu ir vienots Dieva atziņā, ar ne-ticīgiem ir vienots, ka mīlestībai ir vērtība, ka baznīcā ir nepilnības, ka baznīcā viss nav pierādāms.

Slikts risinājuma īstenojums: liekulība (baznīcā runā vienu, ārpus baznīcas citu; lai gan tas ir pretrunas atdalīšanas veids)

Gaidīšana uz Dievu

Gaidīšana uz Dievu pret Darīšana

Gaidīšana uz Dievu pret Darīšana

Ne-vajag gaidīt,
Darīt

Vajag gaidīt,
Ne-darīt

Mana rīcība

Risinājums:

Atdalīt telpā/laikā

Ir laiks, kad dara, un ir laiks kad nedara, kad gaida uz Dievu (un lūdz).

Ir jomas, kuras dara, un ir jomas, kurās gaida uz Dievu.

Teoloģijas/filozofijas mācīšanās

Ir jāmacās

Lai vairāk saprastu un nonāktu tuvāk patiesībai

legūtie uzskati var atšķirties no baznīcas viedokļa un tādēļ var nepatikt baznīcai.

Teoloģijas/filozofijas mācīšanās

Nav jāuzlabo, lai nenonāktu pretrunā
baznīcas mācībai.

Ir jāuzlabo, lai risinātu problēmas un
neskaidrības.

Priekšstati par Dievu

Risinājums.

Fizikālās pretrunas risinājums – “atdalīt telpā”.

**Izdalīt jomas, kurās palikt ar tādiem pašiem uzskatiem kā
baznīcas mācībai. Piemēram, par Jēzus atzišanu par Dieva sūtīto.**

**Izdalīt jomas, kurās veidot jaunus priekšstatus kuri var atšķirties
no baznīcas viedokļa. Piemēram, par Bībeles pamatotību.**

Tēzes

1. Ikviena teorija ir **“modelis par pasauli”**, tādēļ tā ir tuvāka “iedomātajam” nevis reālajam. Uzlabots “modelis par pasauli” tuvinās “reālajam”. Diskusijā par reliģijas mācības tuvību “iedomātajam vai reālajam” uzvar “iedomātība”, un **tas nav pārmetums**, jo “modeļi”/teorijas ir “iedomas” par īstenību.
2. Ja reliģijas mācība ir “modelis par īstenību”, tad arī reliģijas problēmjaucājumi ir **jārisina kā tehniski, loģiski uzdevumi**, kuriem var pielietot, piemēram, izgudrošanas uzdevumu risināšanas metodes.